Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

Richtingen Notitie

Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

Richtingen Notitie

Datum: 5-09-2019
Auteur: Team Omgevingsvisie
Versienummer: 05

Inhoudsopgave

Samenvatting 4
1. Waarom een Richtingen Notitie? 5
2. Wat staat er in de Richtingen Notitie? 6
2.1. Coalitieakkoord 6
2.2. Nationale Omgevingsvisie 7
2.3. Rol van Zeeland 2040 in het proces 8
2.4. Overige beleidsnota's 9
3. Wat staat vast en wat gaat veranderen? 10
3.1. Algemeen 10
3.2. Provinciale Staten 10
3.3. Nationale kaders 11
3.4. Richtingen voor het Landelijk gebied 11
3.4.1. Natuurvisie: Natuurbescherming 11
3.4.2. Natuurvisie: Natuurbeheer 11
3.4.3. Natuurvisie: Natuurontwikkeling 12
3.4.4. Natuurvisie: Natuurherstel 12
3.4.5. Natuurvisie: Nazorg Natuurnetwerk Zeeland 12
3.4.6. Natuurvisie: Natuurbeleving 12
3.4.7. Natuurvisie en Omgevingsplan: Landschap 13
3.4.8. Omgevingsplan 2018: Intensieve veehouderijen 13
3.4.9. Omgevingsplan 2018: Natuurinclusieve landbouw 13
3.4.10. Omgevingsplan 2018: Glastuinbouw 13
3.4.11. Omgevingsplan 2018: Duurzame energie en de Regionale Energiestrategie 13
3.4.12. Omgevingsplan 2018: Cultuurhistorisch waardevolle boerderijen 14
3.4.13. Nota provinciaal cultuurbeleid 2017-2020 14
3.5. Richtingen voor het Stedelijk gebied 15
3.5.1. Economische Agenda en Omgevingsplan 2018: Bedrijfslocaties 15
3.5.2. Omgevingsplan 2018: Toekomstbestendig wonen 15
3.5.3. Economische Agenda en Omgevingsplan 2018: Detailhandel 15
3.5.4. Omgevingsplan 2018: Gezondheid 15
3.5.5. Mobiliteitsvisie 16
3.6. Richtingen voor het Kust en deltawateren 16
3.6.1. Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KaSZ) 16
3.6.2. Kustvisie 16
3.6.3. Oosterscheldevisie 16
3.6.4. Omgevingsplan 2018: Jachthavenontwikkeling 17
3.7. Richtingen voor het Havens en industriegebieden 17
3.7.1. Spoorverbindingen 17
3.8. Richtingen samengevat 18
Colofon 19

Samenvatting

Op 7 juni 2019 is door Provinciale Staten van Zeeland de Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 vastgesteld. Hierbij is besloten dat voor het opstellen van de omgevingsvisie vooraf een aantal inhoudelijke uitgangspunten uit bestaande provinciale beleidsnota's wordt meegegeven. In deze Richtingen Notitie[1] is beschreven welke richtingen dit zijn, onderverdeeld in twee typen:

- herbevestiging van eerder gemaakte afspraken
- de wens om nieuw beleid te ontwikkelen

De provincie geeft deze richtingen mee als uitgangspunt voor een deel van de onderwerpen in de omgevingsvisie. Per onderwerp is beschreven wat de richting is en voor welke bouwsteen dit relevant is. Voor alle onderwerpen die niet in deze notitie terugkomen, wordt vooraf geen richting meegegeven. Wel worden Provinciale Staten op een aantal momenten betrokken bij het tot stand komen van het beleid voor de bouwstenen. In de onderstaande tabel is aangegeven voor welke bouwsteen een richting wordt meegegeven.

Onderwerp	Herbevestiging van gemaakte afspraken	Uitvoeren van de wens om beleid te herzien
Mobiliteit (bouwsteen Bereikbaarheid)	X	X
Natuurbescherming, natuurbeheer, natuurontwikkeling, natuurherstel, nazorg natuurnetwerk, natuurbeleving (bouwsteen Natuur)	X	
Landschap (bouwsteen Landschap)	X	X
Intensieve veehouderijen, natuur inclusieve landbouw, glastuinbouw (bouwsteen Landbouw)	X (intensieve veehouderijen, glastuinbouw)	X (natuurinclusieve landbouw)
Duurzame energie (bouwsteen RES)	X	
Cultuurhistorisch waardevolle boerderijen, Cultuur (bouwsteen Erfgoed)	X (selectie waardevolle boerderijen)	X (overig)
Bedrijfslocaties (bouwsteen Economie)	X	
Wonen (bouwsteen Wonen)	X (doelstelling)	X (beleid)
Detailhandel (bouwsteen Voorzieningen)		X
Gezondheid (bouwsteen Gezondheid)		X
Klimaat (Bouwsteen KasZ)		X
Kust (bouwsteen Recreatie)	X (kust)	X (overig Zeeland)
Water (bouwsteen Water)	X	
Jachthavenontwikkeling en watersport (bouwsteen Recreatie)		X
Spoorverbindingen (bouwsteen Transport & Infra)	X	

[1] Bij het vaststellen van de kaderagenda werd nog gesproken over een kadernota. Indien gekeken wordt naar het advies 'veranderende werkwijze' zoals deze door Provinciale Staten op 28 maart 2019 is vastgesteld is dit een Richtingen Notitie, de naam die nu voor deze nota gehanteerd wordt.

1. Waarom een Richtingen Notitie?

Op 1 januari treedt de Omgevingswet in werking. Onderdeel hiervan is dat de provincies op 1 januari 2021 een omgevingsvisie en -verordening hebben vastgesteld. De voorbereiding hiervoor is gestart op met de vaststelling van de Nota Netwerksturing in Provinciale Staten op 26 oktober 2018. Na de vaststelling van de Nota Netwerksturing is, samen met onze stakeholders, een (kader)agenda bepaald. Deze (kader)agenda is op 7 juni 2019 door Provinciale Staten vastgesteld. Naast de onderwerpen die de komende periode uitgewerkt zullen worden is de wijze waarop de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 door middel van bouwstenen tot stand komt vastgelegd. Gelijk met de vaststelling van de kaderagenda zijn door Provinciale Staten wensen en bedenkingen meegegeven aan Gedeputeerde Staten. Onderdeel van deze wensen en bedenkingen is het meegeven van beleidskaders aan de opstellers van de bouwstenen als inhoudelijk uitgangspunt. In de ‘veranderende werkwijze’ zoals deze door Provinciale Staten is vastgesteld wordt hiermee richting gegeven aan het proces om te komen tot de Omgevingsvisie 2021. Het bijbehorende document heet daarom een ‘Richtingen Notitie’.

In de kaderagenda zijn 39 hoofdonderwerpen benoemd die door onze omgeving zijn aangemerkt als belangrijke onderwerpen bij het verder uitwerken van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. De inhoudelijke uitwerking van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 gebeurt aan de hand van bouwstenen. Deze bouwstenen worden vervolgens samengevoegd in vier gebiedstafels, namelijk landelijk gebied, stedelijk gebied, havens en industriegebieden en kust en deltawateren. In deze Richtingen Notitie wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrichtingen die niet gewijzigd worden en in de Omgevingsvisie 2021 terugkomen en beleid waarvan op voorhand duidelijk is dat nieuwe beleidsrichtingen gewenst zijn vanwege eerdere toezeggingen. Voor alle onderwerpen die niet in deze notitie terugkomen, wordt vooraf geen specifieke richting meegegeven.

2. Wat staat er in de Richtingen Notitie?

2.1. Coalitieakkoord

Op 7 juni 2019 is het coalitieakkoord “Samen verschil maken” vastgesteld. Benadrukt wordt dat de titel “Samen verschil maken” het leidende principe is van waaruit gewerkt wordt. In het coalitieakkoord worden vijf grote opgaven benoemd voor de komende vier jaren. De ruimtelijke kwaliteit van Zeeland, die beleidsmatig via de Omgevingsvisie 2021 vorm krijgt, is daar één van. Het uitgangspunt onder de nieuwe Omgevingswet is dat de overheid bij initiatieven bekijkt hoe wij tegemoet kunnen komen aan een verzoek en niet meer of een verzoek past binnen het bestaande beleid. Deze nieuwe manier van denken vraagt nogal wat in de samenwerking tussen de overheden onderling en in de wisselwerking tussen de overheden en hun omgeving. De uitdaging daarbij is om met alle partijen samen te komen tot beleid dat niet alleen door iedereen gedragen wordt maar ook voor iedereen bruikbaar is. Wij hebben het proces om te komen tot een Omgevingsvisie 2021 daar op ingericht. De bouwstenen worden gezamenlijk opgesteld en besproken aan de gebiedstafels, opdat de integratiegroep ze samenvoegt. Daarbij steunt de coalitie anderen die het initiatief nemen om bouwstenen voor de Omgevingsvisie 2021 uit willen werken.

Richtinggevende uitspraken uit het coalitieakkoord over het proces van de omgevingsvisie:

- De provincie is verantwoordelijk voor provinciebrede belangen.
- De Omgevingsvisie 2021 is het overkoepelende kader van waaruit de provincie werkt.
- De provincie brengt Zeeuwse standpunten in bij de Nationale Omgevingsvisie (Novi).
- Provinciale ambities op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, onderwijs en landbouw worden verbonden met Europese doelstellingen.
- Pilots voor een gezamenlijk ontwikkelingsperspectief rond wonen, het Veerse Meer, de regionale energiestrategie en de klimaatadaptatiestrategie vormen ook bouwstenen voor de Omgevingsvisie 2021.

Richtinggevende uitspraken uit coalitieakkoord die van belang zijn voor specifieke bouwstenen:

- De provincie voldoet zoveel mogelijk aan het VN-verdrag over de rechten van personen met een beperking.
- Uitgangspunt is dat landelijk klimaatbeleid haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar moet zijn en dat er in EU-verband een gelijk speelveld is.
- Voor de grote industrie is de roadmap van Smart Delta Resources (SDR) het uitgangspunt voor energiebesparing, uitwisseling van restproducten en een CO2-vrije industrie in 2050.
- Zeeland kan dienen als proeftuin voor experimenten rond duurzame energie.
- De Zeeuwse aanpak is erop gericht om in 2050 voor iedere Zeeuw de ruimte zodanig te hebben ingericht dat we voorbereid zijn op extreme regenval, langdurige droogte, een grotere kans op hittegolven en een toename van het overstromingsrisico.
- De provincie zet in op mensen die nu geen werk hebben begeleiden naar werk, het opleiden en vasthouden van jongeren in sectoren waar tekorten zijn, en mensen van buiten Zeeland verleiden zich hier te vestigen.
- De provincie gaat door met het stimuleren van saneren en vernieuwen van woningen.
- Innovatie en circulaire economie zijn rode draden voor het hele economische beleid.
- De inzet is verbeteren van de infrastructuur, onder meer om het vestigingsklimaat in Zeeland voor bedrijven en de verkeersveiligheid te versterken. Het uitgangspunt blijft dat zware doorgaande verkeersstromen zoveel mogelijk om Zeeland heen worden geleid.

- 100% verkeersveiligheid blijft het streven.
- Bereikbaarheid en het vestigingsklimaat in de Kanaalzone moeten worden versterkt, o.a. met realisatie van een goederenspoorlijn op de oostelijke kanaaloever.
- Zeeland wil goed aangesloten zijn op de goederencorridors en trans-Europese netwerken (TEN-T)
- Waar mogelijk ondersteunt de provincie de visserijsector, bijvoorbeeld wat betreft de gevolgen van een mogelijke Brexit, de problemen rond de pulskorvisserij en de schelpdiercultuur.
- De leidende positie van Zeeland in aquacultuur wordt ondersteund en uitgebouwd.
- De provincie ondersteunt de recreatiesector bij innovatieve ideeën en plannen en geeft ruimte voor kwaliteitsverbeteringen.
- De provincie investeert in wandel-, fiets- en ruiterpaden.
- De provincie gaat door met de uitvoering van de Natuurvisie, die recent is vastgesteld.
- Agrariërs kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan natuurwaarden, onder andere door volhoudbare en natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuurbeheer. De belangen vanuit biodiversiteit, natuurontwikkeling en de landbouw lopen zo gelijk op.
- De provincie heeft een belangrijke functie bij het in stand houden van monumenten en waardevolle historische gebouwen zoals kerken, boerderijen, molens, maritiem en industrieel erfgoed.
- Historische binnensteden zijn een waardevolle trekker, ook vanuit historische perspectief. Leegstand van winkels doet daar afbreuk aan.

Deze richtinggevende uitspraken uit het coalitieakkoord zullen worden meegegeven aan de opstellers van de bouwstenen.

2.2. Nationale Omgevingsvisie

Op 20 juni 2019 is de ontwerp-NOVI gepresenteerd. In de ontwerp-NOVI wordt aan de hand van een toekomstperspectief op 2050 de langetermijnvisie in beeld gebracht. Het Rijk wil sturen op de nationale belangen, en deze zijn kort samen te vatten in vier prioriteiten;

1. Ruimte voor klimaatadaptatie en energiestrategie;
2. Duurzaam economisch groeipotentieel;
3. Sterke en gezonde regio's;
4. Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijke gebied.

De NOVI beschrijft dat dat de druk op de fysieke leefomgeving in Nederland zo groot is, dat belangen soms botsten en er scherpe keuzes nodig zijn en belangen moeten worden afgewogen. Hiertoe gebruikt de NOVI drie afwegingsprincipes:

1. Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies;
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal;
3. Afwenteling wordt voorkomen.

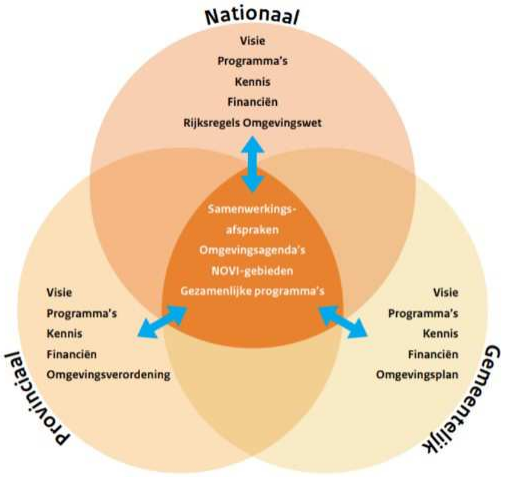
Het is belangrijk dat de omgevingsvisies van Rijk, provincies en gemeenten waar nodig en mogelijk op elkaar aansluiten. Daarvoor moeten de bestaande gebiedsagenda's worden uitgebouwd tot bredere omgevingsagenda's. Die omvatten de volle breedte van het omgevingsbeleid en kunnen zich ontwikkelen tot de kern van een werkend stelsel van. Deze **omgevingsagenda's** worden met alle landsdelen gemaakt, in samenwerking met de verschillende overheden. In Zeeland gebeurt dat samen met Zuid-Holland.

NOVI-gebieden

De samenloop van verschillende nationale belangen en de omvang van de opgaven maken het in sommige gebieden tot een grote uitdaging om tot passende oplossingen te komen. Er is daarvoor in deze gebieden extra inzet van Rijk en regio nodig, omdat het binnen de bestaande kaders onvoldoende lukt om tot resultaat te komen. In de ontwerp-NOVI worden deze gebieden geïntroduceerd.

Het gaat hierbij om gebieden:

- waarin complexe, omvangrijke en urgente opgaven en verschillende nationale belangen uit de NOVI samenkomen;
- waarvoor meerjarige aanpak nodig is (ook over de tijdshorizon van huidige fondsen en grenzen van institutionele kaders heen);
- met betrokkenheid van verschillende overheden, marktpartijen en/of maatschappelijke partijen;
- waarbij (extra) rijksinzet aantoonbaar noodzakelijk is.

Voor het NOVI-gebied gaat het om het opzetten van een gezamenlijk Rijk-regioprogramma, inzet van rijksadviseurs en eventuele extra ruimte in de regelgeving. Voor de uitvoering van de gemaakte keuzes in de gebieden is voor nu geen extra rijksgeld beschikbaar, het gaat nu vooralsnog over het stroomlijnen van de kaders. Het Rijk roept de regio op om gebieden aan te melden. In het coalitieakkoord is aangegeven dat de Kanaalzone en wellicht de kustzone vanuit Zeeland zullen worden aangemeld als NOVI-gebied.

Omgevingsagenda en gebiedsagenda

Naast de NOVI-gebieden is een nieuw instrument de '**omgevingsagenda'**. De huidige MIRT-gebiedsagenda's zullen met de komst van de NOVI worden opgevolgd door omgevingsagenda's. De omgevingsagenda is een uitgebouwde versie van de bestaande gebiedsagenda. Voor de grote wateren (in Zeeland de Zuidwestelijke Delta) zijn/worden **brede gebiedsagenda's** opgesteld onder regie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De gebiedsagenda's grote wateren zijn gelijkwaardig aan de nieuwe omgevingsagenda's.

2.3. Rol van Zeeland 2040 in het proces

Na een brede maatschappelijke discussie in 2012 en 2013 is in januari 2014 door Provinciale Staten de visie Zeeland 2040 vastgesteld. Zeeland 2040 heeft vanaf dat moment richting gegeven aan diverse beleidsnota's zoals de Mobiliteitsvisie, Economische Agenda en Omgevingsplan 2018. Dilemma's en keuzes uit Zeeland 2040 werken via deze beleidsrichtingen door in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

Zeeland 2040 schets een toekomstbeeld van Zeeland op basis van drie megatrends: technologisering, verduurzaming en verpersoonlijking. In combinatie met de kwaliteiten van Zeeland als Deltagebied is een 'Zeeuws Verlangen' voor 2040 geschetst.

"Het Zeeuws Verlangen voor 2040 is een florerende netwerksamenleving en een netwerkeconomie met een sterke sociale samenhang, ondersteund door een faciliterende overheid. Daardoor krijgen sociale en

technologische innovaties de ruimte. Dit versterkt de samenwerking tussen burgers, maatschappelijke organisaties, ondernemers, kennisinstellingen en overheden. Deze samenwerking is gericht op het gezamenlijke belang: een actieve, gezonde en open samenleving, gebaseerd op de eigen kracht en trots."

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 is zowel het resultaat van Zeeland 2040 als een opvolger. De wens uit Zeeland 2040 om als overheid faciliterend op te treden, verschillen binnen Zeeland beter te benutten en meer samen te werken met alle netwerkpartners zijn niet alleen terug te zien in de nieuwe werkwijze van Provinciale Staten, maar ook in de spelregels zoals door Provinciale Staten bij het vaststellen van de kaderagenda voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zijn vastgesteld.

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 wordt net als Zeeland 2040 een strategische integrale langetermijnvisie die in een open proces met alle netwerkpartners in Zeeland via co-creatie tot stand komt. De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 kijkt tien jaar verder vooruit (2050) en maakt gebruik van nieuwe inzichten in trends en ontwikkelingen. De megatrends en doelen uit Zeeland 2040 zijn niet wezenlijk veranderd en daarom een goed startpunt voor de omgevingsvisie, maar vragen wel om aanvulling en actualisering.

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 wordt een dynamisch document, wat betekent dat de visie na vaststelling eind 2020 zo vaak als nodig wordt gewijzigd en aangevuld. Toekomstige nieuwe inzichten in trends en ontwikkelingen zullen in de visie worden verwerkt.

2.4. Overige beleidsnota's

Het huidige provinciale beleid voor de fysieke leefomgeving ligt vast in diverse nota's en visies. Het Omgevingsplan Zeeland 2018 omvat de volle breedte van het omgevingsbeleid, maar gedetailleerd beleid is ook te vinden in de Mobiliteitsvisie 2028, de Economische Agenda, de Natuurvisie, de Nota Cultuurbeleid en de Zeeuwse Kustvisie. Voor de Omgevingsvisie zijn al deze beleidsnota's van belang, maar alleen de hoofdlijnen van het beleid zullen in de visie terecht komen. De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 wordt namelijk een strategische beleidsvisie voor de hele fysieke leefomgeving met een ambitie en strategie voor de volle breedte van de fysieke leefomgeving. Alleen als dit noodzakelijk is vanuit een provinciaal belang, komt er gedetailleerd beleid in de omgevingsvisie.

Voor concreet beleid voor een bepaald gebied of thema is het programma bedoeld. De hoofdlijnen uit de omgevingsvisie worden in de programma's vertaald naar gedetailleerd beleid en uitvoeringsacties. Dat is inclusief de inzet van instrumentarium zoals provinciale verordeningen en financiële middelen.

Bestaande beleidsdocumenten die noodzakelijk zijn voor thematisch of gebiedsgericht beleid kunnen ook onder de Omgevingswet geldig blijven, maar krijgen dan vanaf 1 januari 2021 de status van programma. Als de termijn van een programma afloopt of er veranderde inzichten zijn, kan worden besloten deze te herzien. Bij de omgevingsvisie zal een lijst worden gevoegd van provinciaal (uitvoerings)beleid dat van kracht blijft.

3. Wat staat vast en wat gaat veranderen?

3.1. Algemeen

De nieuwe manier van denken zoals in het coalitieakkoord is opgenomen vraagt om daar waar dit mogelijk is regionaal en lokale afwegingsruimte te creëren. Maar niet op alle terreinen is dit gewenst c.q. mogelijk. Dat kan zijn vanwege al via co-creatie tot stand gekomen afspraken, zoals de afspraken uit de kustvisie. Het kan ook zijn ook omdat bepaalde ontwikkelingen niet gewenst zijn in Zeeland, zoals nieuwvestiging van de intensieve veehouderijen. Daarnaast zijn er een aantal onderwerpen waarvan juist is afgesproken dat hiervoor nieuw beleid ontwikkeld moet worden (o.a. beleid voor het landelijk gebied). Ook dit wordt een kader dat aan de opstellers van de bouwstenen middels deze Richtingen Notitie wordt meegegeven.

Er zijn dus twee soorten richtingen die worden meegegeven namelijk:

- uitgangspunten (inhoudelijke en concrete richtingen) die worden meegegeven als herbevestiging van eerder gemaakte afspraken;
- richtingen vanuit de wens om nieuw beleid te ontwikkelen.

In paragraaf 3.8 is per onderwerp aangegeven welke richting wordt meegegeven aan de opstellers.

3.2. Provinciale Staten

Vanuit de Omgevingswet, zoals die op 1 januari 2021 in werking treedt, is het van belang dat Provinciale Staten in ieder geval let op het provinciale belang van het via de bouwstenen tot stand gekomen beleid. Gedurende het proces om te komen tot de Omgevingsvisie 2021 zullen Provinciale Staten als geheel of als individuele volksvertegenwoordigers bij het proces betrokken worden.

Dat gebeurt op de volgende momenten:

1. De leden van Provinciale Staten worden uitgenodigd de gebiedstafels bij te wonen om een beeld te vormen van het proces en de inhoudelijke discussies. Er zijn nog twee series gebiedstafels gepland gedurende het proces. De eerstvolgende serie gebiedstafels is op 24 en 31 oktober, de derde serie gebiedstafels is in januari 2020;
2. Na de eerste bestuurlijke integratiegroep zullen de leden van Provinciale Staten worden geïnformeerd over het verloop van het proces en inhoudelijke discussies in een GS-informatiebijeenkomst;
3. Mocht uit de bestuurlijke integratiegroep blijken dat:
    a. staand beleid uit deze Richtingen Notitie ter discussie staat of
    b. tussentijds aan Provinciale Staten een mening gevraagd moet worden of
    c. voorgesteld beleid voor verschillende onderwerpen met elkaar in conflict is

    zal dit ook ter besluitvorming worden voorgelegd aan Provinciale Staten (voorjaar 2020).
4. Via de achterbanraadpleging aan de hand van een concept ontwerp Omgevingsvisie 2021 in april/mei 2020;
5. Bij de vaststelling van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

Naast deze formele route ontvangen Provinciale Staten de nieuwbrief die aan alle betrokkenen (ambtelijk en bestuurlijk) wordt verspreid.

3.3. Nationale kaders

Veel beleidskaders worden op Europees en nationaal niveau vastgesteld. Met de komst van de Omgevingswet heeft het rijk regelgeving gebundeld in vier algemene maatregelen van bestuur. Deze vier zijn het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Omgevingsbesluit (Ob).

Voor de Omgevingsvisie 2021 is het Ob van belang omdat daar de regels over procedures, participatie en taakverdeling tussen de overheden in zijn opgenomen. Het Bkl geeft inhoudelijke kaders voor onder andere provincies en gemeenten. Dit gaat onder andere over:

- uitvoering van specifieke taken, zoals beheer van zwemlocaties en watersystemen
- verplicht op te stellen programma's, zoals waterprogramma's, actieplannen geluid en beheerplannen voor Natura 2000
- instructieregels voor provincie en gemeenten over veiligheid, waterbelangen, gezondheid, milieu, landschappelijke en historische waarden, infrastructuur en toegankelijkheid
- aanvullende instructieregels voor de provincie over werelderfgoed & cultureel erfgoed, natuurbescherming en milieubelastende activiteiten
- verplichte monitoring en rapportage op het gebied van externe veiligheid, waterveiligheid, luchtkwaliteit, waterkwaliteit, zwemwater, geluid, emissies naar lucht, water en bodem, cultureel erfgoed, tegengaan van klimaatverandering en natuur.

In het Bkl is voor alle activiteiten beschreven welke beoordelingsregels moeten worden toegepast door het bevoegd gezag en hoeveel bestuurlijke afwegingsruimte beschikbaar is.
Het Rijk heeft ook een aantal concrete normen vastgesteld (omgevingswaarden) voor luchtkwaliteit en de kwaliteit van oppervlaktewater, grondwater en zwemwater en daarbij aangegeven of er afwegingsruimte is voor andere overheden.

Het Bal en Bbl zijn vooral van belang voor de uitvoering van beleid, omdat deze gaan over vergunningverlening, toezicht en handhaving.

3.4. Richtingen voor het Landelijk gebied

3.4.1. Natuurvisie: Natuurbescherming

Natuurbescherming is een wettelijke taak van de provincie. Het Natuurnetwerk Zeeland wordt beschermd via de provinciale omgevingsverordening. De provincie stelt beheerplannen voor een deel van de Natura 2000-gebieden vast. Bescherming van soorten loopt via de Beleidsnota natuurwetgeving. Bij vaststelling van de kadernota Natuurvisie hebben PS een aantal keuzes gemaakt. Voor soortenbeleid is in aanvulling op de wettelijke toezichthoudende taak gekozen voor een proactieve benadering in samenwerking met andere overheden en ondernemers. Het reactieve soortenbeleid is gericht op internationaal beschermde soorten waarvoor in Zeeland belangrijke leefgebieden liggen en niet op kenmerkende Zeeuwse soorten. De gemaakte keuze rondom het soortenbeleid wordt meegegeven vanuit gemaakte afspraken.

3.4.2. Natuurvisie: Natuurbeheer

Natuurbeheer is een wettelijke taak van de provincie. In het Natuurbeheerplan is dit beleid gedetailleerd uitgewerkt. Gecertificeerde natuurterreinbeheerders ontvangen subsidie voor het beheer. De provincie

voert de regie over het agrarisch natuur- en landschapsbeheer en heeft er voor gekozen om partijen en mede-overheden actief bijeen te brengen om een integrale aanpak te bevorderen. Voor ecologisch beheer van bermen en dijken wordt ingezet op een gezamenlijk programma met de medeoverheden en North Sea Port.
PS hebben daarnaast besloten om voor evaluatie en rapportage niet uitsluitend uit te gaan van gegevens van beheerders, maar ook steekproefsgewijs eigen onderzoek en veldcontroles uit te voeren. Daarnaast is besloten om te onderzoeken of overlast vanuit natuurgebieden op kan worden genomen in het monitoringssysteem. Vergoeding van wildschade volgt de landelijke lijn.
De Provincie ziet voor zichzelf geen rol weggelegd in het ondersteunen van maatschappelijke initiatieven op het gebied van natuurbeheer en –ontwikkeling. Ook niet in ondersteuning van vrijwilligers in natuur en landschap. Dit is belegd dit bij hiervoor uitgeruste organisaties. De gekozen provinciale rol wordt aan de opstellers van de bouwsteen natuur meegegeven als uitgangspunt voor het verder uitwerken van de bouwsteen.

3.4.3. Natuurvisie: Natuurontwikkeling

Tot 2027 wordt het Natuurnetwerk Zeeland gerealiseerd door aanleg van nieuwe natuurgebieden. Jaarlijks wordt een subsidieregeling opgesteld voor aankoop en inrichting van nieuw natuur. Jaarlijks wordt gerapporteerd aan het Rijk.
Minimaal 80% van de natuurgebieden moet toegankelijk/beleefbaar zijn, inclusief basisvoorzieningen. Voor enkele grote natuurgebieden wordt onderzocht of extra voorzieningen gewenst en betaalbaar zijn.
Bufferzones zijn overgangsgebieden tussen natuurgebieden en landbouwgebieden, waarin bij de uitvoering door de landbouw rekening wordt gehouden met natuur en andersom (evt. in combinatie met andere functies als waterberging / -zuivering, recreatie, ruimtelijke adaptatie, educatie etc.). De provincie ondersteunt in ieder geval één pilot voor totstandkoming van in ieder geval één bufferzone. Aan de opstellers van de bouwsteen natuur wordt dit als uitgangspunt meegegeven.

3.4.4. Natuurvisie: Natuurherstel

De provincie voert de wettelijk voorgeschreven taken uit voor natuurherstel, inclusief herstelmaatregelen voor de voormalige Programmatische Aanpak Stikstof. Als het programma Zuidwestelijke Delta leidt tot noodzakelijke aanpassing van inrichting, beheer en bescherming van natuur in de deltawateren, kiest de provincie voor een coördinerende rol bovenop de wettelijke taken. De gekozen provinciale rol wordt aan de opstellers van de bouwsteen natuur meegegeven.

3.4.5. Natuurvisie: Nazorg Natuurnetwerk Zeeland

Als de ontwikkeling van de natuur in een gebied anders verloopt dan beoogd, kan nazorg nodig zijn. De provincie werkt daar alleen aan mee als nut en noodzaak zijn aangetoond. Aan de opstellers van de bouwsteen natuur wordt dit als uitgangspunt meegegeven.

3.4.6. Natuurvisie: Natuurbeleving

In een aparte Nota Natuurbeleving is het beleid rond natuurbeleving en/of –educatie verder uitgewerkt. Er wordt ingezet op uitbreiding van de voorzieningen voor natuurbeleving en een natuurbrandingstrategie.
Aan de opstellers van de bouwsteen natuur wordt dit als uitgangspunt meegegeven.

3.4.7. Natuurvisie en Omgevingsplan: Landschap

De provincie beschermt waardevolle landschappen via de omgevingsverordening. De kernkwaliteiten en bijbehorende strategieën worden uitvoeriger beschreven om een duidelijker toetsingskader te hebben voor ontwikkelingen. De kwaliteiten rust, stilte, weidsheid, open horizon (ruimte) en of duisternis worden niet alleen behouden in het belang van natuurwaarden, maar ook voor de beleving van het landschap en de omgeving door bewoners en bezoekers van Zeeland. Samen met gemeenten en de landbouwsector worden mogelijkheden onderzocht tot aanwijzing van stimuleringsgebieden voor landschapsontwikkeling kunnen komen. Aan de opstellers van de bouwsteen platteland, landschap en ruimtelijke kwaliteit wordt dit als uitgangspunt meegegeven.

Beleid ten aanzien van bos en bomen is een onderdeel van het klimaatakkoord waarin is opgenomen dat ontbossing moet stoppen en het areaal bos en bomen kan worden uitgebreid). Dit wordt door het Rijk nu uitgewerkt in een bomenstrategie die naar verwachting begin 2020 klaar is. Aan de opstellers van de bouwstenen wordt meegegeven dat dit beleid door het Rijk wordt ontwikkeld en in de uitwerking een plaats zal moeten krijgen in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

3.4.8. Omgevingsplan 2018: Intensieve veehouderijen

Ten behoeve van de verduurzaming aan de bestaande intensieve veehouderij bedrijven is in het Omgevingsplan 2018 enige uitbreidingsruimte geboden. Nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is niet mogelijk. Voorgesteld wordt het beleid ten aanzien van intensieve veehouderijen ongewijzigd voort te zetten in de Omgevingsvisie 2021. Aan de opstellers van de bouwstenen in het landelijk gebied wordt dit beleid meegeven vanuit gemaakte afspraken. Ook de verordening (art 2.19 provinciale milieuverordening 2018) blijft op dit gebied ongewijzigd.

3.4.9. Omgevingsplan 2018: Natuurinclusieve landbouw

Bij vaststelling van het Omgevingsplan 2018 is besloten om de transitie naar natuurinclusieve landbouw te ondersteunen, maar niet voor te schrijven. Als richting wordt aan de opstellers van de bouwsteen landbouw en aquacultuur meegegeven dat dit beleid gewijzigd kan worden.

3.4.10. Omgevingsplan 2018: Glastuinbouw

Het provinciaal beleid biedt onder voorwaarden beperkte ruimte voor uitbreiding van bestaande glastuinbouwlocaties en solitaire glastuinbouwbedrijven. Eventuele uitbreiding moet bijdragen aan de energietransitie en reductie van CO2-uitstoot. Dit wordt als uitgangspunt meegegeven voor de bouwsteen landbouw.

3.4.11. Omgevingsplan 2018: Duurzame energie en de Regionale Energiestrategie

In het omgevingsplan wordt ingezet op halen van de nationaal afgesproken doelstellingen voor opwekking van windenergie op land. Daarvoor is een aantal bestaande concentratielocaties aangewezen en is de mogelijkheid geboden om aanvullende locaties toe te voegen. Aanleg van zonneparken is onder voorwaarden mogelijk op basis van een ‘zonneladder’.

De energiedialoog en daaropvolgende Regionale Energiestrategie (RES) zijn de richting voor toekomstig beleid. Inmiddels is er op Zeeuws niveau overeenstemming over een concept RES. Voor de Omgevingsvisie 2021 zal de Zeeuwse RES, als onderdeel van de landelijke aanpak, het uitgangspunt zijn. Afhankelijk van het tempo van besluitvorming op landelijk niveau zal de RES volledig of gedeeltelijk in de omgevingsvisie kunnen worden overgenomen. De RES zal dienen als bouwsteen voor de omgevingsvisie. Voor zover besluitvorming over de nationale RES niet op tijd is afgerond, zal dit zonodig in een eerste actualisering van de omgevingsvisie worden meegenomen.

3.4.12. Omgevingsplan 2018: Cultuurhistorisch waardevolle boerderijen

Zeeland kent een groot aantal cultuurhistorisch waardevolle boerderijen. In 2017 is samen met de bij de cultuurhistorische boerderijen betrokken partijen een selectie gemaakt van de meest waardevolle boerderijen. De provincie vindt het behoud van deze cultuurhistorisch waardevolle boerderijen van groot belang voor het gezicht van Zeeland. Momenteel wordt een pilot uitgewerkt waarbij bekeken wordt hoe eigenaren van deze boerderijen het best ondersteund kunnen worden bij behoud en herbestemming van hun boerderij. Aan de opstellers van de bouwstenen wordt meegegeven dat het verder ontwikkelen van beleid hoe om te gaan met deze selectie in relatie tot het vrijkomen van dit agrarische vastgoed onderdeel kan zijn van het uitwerken van de bouwstenen (richting vanuit de wens om nieuw beleid te ontwikkelen). Verder wordt aan de opstellers van de bouwsteen meegegeven dat de provincie de wens heeft om naast de cultuurhistorisch waardevolle boerderijen ook een inventarisatie te maken van de andere cultuurhistorisch waardevolle gebouwen. Dit kan onderdeel vormen van het uit te werken beleid.

3.4.13. Nota provinciaal cultuurbeleid 2017-2020

In de Nota Provinciaal Cultuurbeleid 2017-2020 is beleid opgenomen voor de gehele Zeeuwse culturele infrastructuur. Daaronder wordt verstaan: het geheel aan voorzieningen, activiteiten, monumenten, cultuurhistorische elementen in het landschap en organisaties die samen het Zeeuws cultureel aanbod verzorgen en dat voor een zo breed mogelijk publiek toegankelijk is. Het cultuurbeleid richt zich op een toekomstbestendige culturele infrastructuur die in belangrijke mate bijdraagt aan het vestigingsklimaat, de economische bestedingen, de toeristische aantrekkingskracht en de leefbaarheid van Zeeland. Voor wat betreft dit laatste dient cultuur een bijdrage te leveren aan de Zeeuwse leefomgeving die voldoet aan de maatschappelijke behoeften wonen, werken, persoonlijke ontwikkeling en sociaal contact. Het cultuurbeleid is op al deze elementen verweven met de fysieke leefomgeving. Relevante uitgangspunten zijn:

1- Niet iedere regio hoeft een compleet aanbod aan voorzieningen te hebben; een complementair voorzieningenniveau van de regio's en grote steden voorziet in de gewenste Zeeuwse culturele infrastructuur.
2- Rekening houden met demografische ontwikkelingen zonder dat deze direct en onvoorwaardelijk leidend zijn
3- Cultuur wordt altijd gecombineerd met andere beleidsdoelen
4- Investeren in de culturele infrastructuur is een gezamenlijke opgave van alle partijen

Als belangrijk onderdeel van het provinciale cultuurbeleid 2017-2020 is samen met de Z4-gemeenten Goes, Middelburg Terneuzen en Vlissingen in 2018 het zgn. Bidbook 'Samen in Zee 1 – Cultuur als pijler voor stedelijke aantrekkelijkheid in Zeeland' opgesteld. Daarin zijn de kansen en actiepunten opgenomen die gemeenten en provincie gezamenlijk zien op het gebied van cultuur in relatie tot de stedelijke kwaliteiten van Zeeland.

Via drie regiobijeenkomsten hebben vervolgens mensen uit de Zeeuwse praktijk, waaronder gemeenten en instellingen op het gebied van onderwijs, leefbaarheid, zorg, economie en toerisme, hun visie gegeven op het onderscheidend vermogen van Zeeland en hoe dit beter uit te nutten. ‘Samen in Zee 2, Het cultuurprofiel van Zeeland’ vormt hiervan de opbrengst. Verdere uitwerking vindt nu al plaats en is richtinggevend voor het cultuurbeleid vanaf 2021. Genoemde uitgangspunten en ontwikkelingen dienen ter inspiratie voor de opstellers van de bouwstenen cultuur en voorzieningen.

3.5. Richtingen voor het Stedelijk gebied

3.5.1. Economische Agenda en Omgevingsplan 2018: Bedrijfslocaties

De basis voor het bedrijventerreinbeleid is de nationale ladder voor duurzame verstedelijking, die ook onder de Omgevingswet van kracht blijft. De kern van deze ladder is dat op het juiste schaalniveau vraag en aanbod in evenwicht moeten blijven om onnodig ruimtegebruik te voorkomen. Voor de meeste bedrijven is de regio het beste niveau om vraag en aanbod af te stemmen. Daarom verplicht de provincie gemeenten om per regio gezamenlijk en in overleg met het bedrijfsleven een bedrijventerreinprogramma op te stellen waarin een inschatting wordt gemaakt van benodigde en beschikbare ruimte, zowel kwalitatief als kwantitatief. Aan de opstellers van de bouwsteen economie wordt deze systematiek als uitgangspunt meegegeven.

3.5.2. Omgevingsplan 2018: Toekomstbestendig wonen

Op dit moment wordt het kwalitatief onderzoek wonen uitgevoerd om in kaart te brengen hoe het huidige woningaanbod nog aansluit op de huidige en toekomstige woningbehoefte, daarnaast speelt de energietransitie een belangrijke rol bij de verduurzaming van de huidige woonvoorraad. Goede monitoring kan ruimte creëren voor gewenste woonproducten. We zien de instelling van een bouwtitelbank als een mogelijkheid om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. In het coalitieakkoord is aangegeven dat de provinciale impuls wonen wordt voortgezet. Bij het uitwerken van de bouwsteen wonen wordt gevraagd deze ontwikkelingen mee te nemen.

3.5.3. Economische Agenda en Omgevingsplan 2018: Detailhandel

Detailhandel is niet alleen een belangrijke bedrijfstak qua werkgelegenheid en omzet, maar ook een belangrijk onderdeel van de aantrekkelijkheid van dorps-, wijk- en stadscentra. In het omgevingsplan en de Economische Agenda is beschreven dat de fundamentele veranderingen in de detailhandel vragen om een brede toekomstvisie op detailhandel in Zeeland. Gemeenten benoemen kansrijke en kansarme winkelgebieden aan de hand van de Retail Risk Index en er wordt onderzoek gedaan naar prestatie van winkelgebieden inclusief een koopstromenonderzoek. De resultaten van deze acties geven richting aan het onderdeel detailhandel van de bouwsteen voorzieningen in de omgevingsvisie.

3.5.4. Omgevingsplan 2018: Gezondheid

Gezondheid is een nieuw thema onder de Omgevingswet. In het omgevingsplan is een eerste aanzet gedaan voor gezondheidsbeleid, waarbij vooral de gezondheidseffecten van activiteiten in de omgeving op bewoners en de effecten van klimaatverandering aan bod komen. Daarnaast wordt gezondheidszorg in

combinatie met toerisme gezien als economische kans voor Zeeland. In de omgevingsvisie zal gezondheid een volwaardig onderdeel moeten worden van het beleid en besluitvorming. Dit wordt als opdracht meegeven aan de opstellers van de bouwsteen gezondheid.

3.5.5. Mobiliteitsvisie

In de Mobiliteitsvisie Zeeland 2028 is gekozen voor een nieuwe benadering: de nadruk ligt niet meer op uitbreiding van de infrastructuur, maar op de kwaliteit van het mobiliteitssysteem. Betrouwbaarheid, snelheid en veiligheid zijn de doelen. Door deze wijziging is er meer aandacht voor verbetering van de bestaande infrastructuur en openbaar vervoer. Nieuwe kansen en uitdagingen zijn er rond de introductie van elektrische en zelfrijdende voertuigen, nieuwe duurzaamheidseisen, veranderingen in toerisme en bevolking en intensivering van de (grensoverschrijdende) samenwerking tussen overheden.
De ambities zijn uitgewerkt in vier thema's: sterke netwerken, bedrijvigheid, beleven (recreatie en toerisme) en wonen & leven.
In het coalitieakkoord is opgenomen dat eind 2019 de ontwikkelagenda "Van openbaar vervoer naar slimme mobiliteit' zal worden opgesteld. Dit traject loopt gelijk op met de omgevingsvisie, daarom zal de provincie zorgen voor inhoudelijke afstemming.
Aan de opstellers van de bouwsteen mobiliteit worden de mobiliteitsvisie en informatie uit de ontwikkelagenda meegegeven als uitgangspunt. Er kan op dit terrein ook nieuw beleid ontwikkeld worden.

3.6. Richtingen voor het Kust en deltawateren

3.6.1. Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KaSZ)

De Zeeuwse overheden werken samen aan een regionale klimaatadaptatiestrategie. De strategie gaat over de vier thema's overstromingen, wateroverlast, hittestress en droogte. De uitwerking van deze thema's zullen input vormen voor de omgevingsvisie. De provincie zorgt er samen met de overlegpartners voor dat vanuit de KaSZ concrete bouwstenen worden ingebracht in het traject van de omgevingsvisie.

3.6.2. Kustvisie

In 2016 is via participatie met onze omgeving de kustvisie tot stand gekomen. Het beleid dat samen met de partijen is afgesloten voor de kustzone blijft met het opstellen van de bouwstenen in stand. Daarmee hoeft er voor de kuststrook geen bouwsteen te worden opgesteld. Artikel 2.10 verblijfsrecreatie binnen de kustzone uit de verordening zal worden overgenomen in de Omgevingsverordening 2021.

3.6.3. Oosterscheldevisie

Op 18 juni 2018 is in Provinciale Staten besloten dat de door de gezamenlijke partijen rond de Oosterschelde opgestelde Oosterscheldevisie 2018-2024 zal worden meegenomen bij de voorbereiding van de Omgevingsvisie 2021. Bij het ontwikkelen van een bouwsteen rondom de Oosterschelde in de gebiedstafel kust en deltawateren vormt de Oosterscheldevisie een uitgangspunt voor de opstellers van de bouwsteen.

3.6.4. Recreatie en recreatieve ontwikkelingen in rest van Zeeland

Voor de recreatieve ontwikkelingen achter de kuststrook is ruimte om beleid te ontwikkelen dat als bouwsteen kan fungeren. Op dit moment is bekend dat er een bouwsteen ontwikkeld gaat worden voor de recreatieve ontwikkelingen rond het Veerse Meer. Uit gesprekken met netwerkpartners blijkt dat ook voor een aantal andere (randen van) Deltawateren visies in ontwikkeling zijn die benut kunnen worden voor bouwstenen van de omgevingsvisie. Voor zover deze visies op tijd af zijn, kunnen ze worden meegenomen. Ten aanzien van de recreatieve ontwikkelingen in Zeeland buiten de kustzone (in ieder geval met betrekking tot bouwen aan het water) is aanvullend beleid gewenst, waarbij een afweging wordt gemaakt om zaken op provinciaal of gemeentelijk niveau in te vullen.

3.6.5. Omgevingsplan 2018: Jachthavenontwikkeling en watersport

Jachthavens en watersport vormen een belangrijk onderdeel van het (recreatieve) verblijfsproduct van Zeeland. De behoefte aan jachthavens in Zeeland neemt de laatste jaren sterk af. Voor de bestaande jachthavens is kwaliteitsverbetering en innovatie van groot belang. Bij het opstellen van een bouwsteen voor de jachthavens in Zeeland is een brede aanpak van belang waarbij de noodzakelijke kwaliteitsimpuls met daarbij aandacht voor de koppeling met klimaat en energie prioritair is. Aan de opstellers van de bouwstenen wordt meegegeven dat voor watersport nieuw beleid gewenst is. Dit is het uitgangspunt voor de bouwsteen recreatie.

3.7. Richtingen voor het Havens en industriegebieden

3.7.1. Spoorverbindingen

In het coalitieakkoord is aangegeven dat de verbindingsboog Zeeland-Antwerpen belangrijk is voor de bedrijven in het Vlissingse havengebied. Voor het Terneuzense havengebied kan het realiseren van een goederenspoorlijn (mogelijk ook voor personenvervoer) op de oostelijke kanaaloever een impuls geven aan de ontwikkelingen van dit gebied. Bij het opstellen van een bouwsteen voor de Transport en infrastructuur verwachten wij dat deze twee verbindingen daar een onderdeel van zullen uitmaken~~, in ieder geval voor het langetermijnperspectief 2050.~~

3.8. Richtingen samengevat

In onderstaande tabel zijn alle richtingen zoals deze hierboven zijn geformuleerd weergegeven.

Onderwerp	Herkomst	Herbevestiging van gemaakte afspraken	Uitvoeren van de wens om beleid te herzien
Mobiliteit (bouwsteen Bereikbaarheid)	Mobiliteitsvisie	X	X
Natuurbescherming (bouwsteen Natuur)	Coalitieakkoord en Natuurvisie	X	
Natuurbeheer (bouwsteen Natuur)	Coalitieakkoord en Natuurvisie	X	
Natuurontwikkeling (bouwsteen Natuur)	Coalitieakkoord en Natuurvisie	X	
Natuurherstel (bouwsteen Natuur)	Coalitieakkoord en Natuurvisie	X	
Nazorg natuurnetwerk Zeeland (bouwsteen Natuur)	Coalitieakkoord en Natuurvisie	X	
Natuurbeleving (bouwsteen Natuur)	Coalitieakkoord en Natuurvisie	X	
Landschap (bouwsteen Landschap)	Natuurvisie en Omgevingsplan	X	X
Intensieve veehouderijen (bouwsteen Landbouw)	Omgevingsplan	X	
Natuurinclusieve landbouw (bouwsteen Landbouw)	Coalitieakkoord en Omgevingsplan		X
Glastuinbouw (bouwsteen Landbouw)	Omgevingsplan	X	
Duurzame energie (bouwsteen RES)	Coalitieakkoord en Omgevingsplan	X	
Cultuurhistorisch waardevolle boerderijen (bouwsteen Erfgoed)	Omgevingsplan en Nota Cultuurbeleid	X (selectie)	X (beleid)
Cultuur (bouwsteen Erfgoed)	Nota Cultuurbeleid		X
Bedrijfslocaties (bouwsteen Economie)	Economische agenda en omgevingsplan	X	
Wonen (bouwsteen Wonen)	Coalitieakkoord en Omgevingsplan	X (doelstelling)	X (beleid)
Detailhandel (bouwsteen Voorzieningen)	Economische Agenda en Omgevingsplan		X
Gezondheid (bouwsteen Gezondheid)	Omgevingsplan		X
Klimaat (Bouwsteen KasZ)	Coalitieakkoord en Omgevingsplan		X
Kust (bouwsteen Recreatie)	Kustvisie	X (kust)	X (overig Zeeland)
Water (bouwsteen Water)	Oosterscheldevisie	X	
Jachthavenontwikkeling en watersport (bouwsteen Recreatie)	Omgevingsplan		X
Spoorverbindingen (bouwsteen Transport & Infra)	Coalitieakkoord en Mobiliteitsvisie	X	

Colofon

Tekst
Provincie Zeeland
Team Omgevingsvisie

Beeld
Beeldbank Laat Zeeland Zien

Contact
Omgevingsvisie@zeeland.nl

www.zeeland.nl